

Samenvatting

Vorig jaar is voor het boekjaar 2021 een gemeentebrede frauderisicoanalyse (FRA) opgesteld en vastgesteld door het College. In de bijlage is de FRA voor boekjaar 2022 opgenomen voortkomende uit de jaarlijkse actualisatie. Het onderkennen van risico's op fraudes (frauderisico's), het uitvoeren van daarop gerichte controlewerkzaamheden en actie ondernemen in het geval van een vermoeden van fraude, is dus een onlosmakelijk onderdeel van de accountantscontrole. De aandacht voor fraude zal in de komende jaren alleen maar gaat toenemen. De onderhavige actualisatie betreft zowel inhoudelijke aanvullingen/wijzigingen maar tevens een licht gewijzigde format. Dit is mede gebaseerd op adviezen van de accountant en interne doorontwikkeling. Vanuit het concerncontrol worden de laatste jaren al kwetsbaarhedeninventarisaties uitgevoerd als onderdeel van de periodieke afstemming tussen de organisatieonderdelen en concerncontrol met betrekking tot gemeentebrede risicoanalyse. Ze vormen de basis voor interne controlewerkzaamheden, verbetermogelijkheden en afstemmingen met de accountant. De FRA draagt specifiek bij aan de bewustwording rond frauderisico's en is erop gericht zodanige maatregelen te treffen dat het zogenoemde restrisico tot een aanvaardbaar niveau wordt teruggebracht. Risicobeheersing is een continu en lerend proces. De komende jaren zal de FRA dan ook nog verder ontwikkelen in afstemming met de organisatieonderdelen en de externe accountant. Het nut van de FRA reikt derhalve verder dan de accountantscontrole.

Beslispunten

Het College wordt gevraagd het volgende te besluiten:

1. Vaststellen van de frauderisicoanalyse 2022,;
2. Geheimhouding opleggen op bijlage 'V_Overzicht_FRA_2022_gemeentebreed_geheim' ingevolge artikel 87 Gemeentewet voor onbepaalde duur op basis van artikel 5.1, tweede lid, sub i Woo;
3. Geheim te houden frauderisicoanalyse voornoemd verstrekken aan de commissie Begroting en Verantwoording - ingevolge artikel 88, lid 2, Gemeentewet en de raad ingevolge artikel 88, lid 5 Gemeentewet.
4. De gemeentesecretaris opdracht te geven om de frauderisicoanalyse 2022 onder geheimhouding ter kennisname te doen komen aan de accountant;
5. De concerncontroller mandateren tot eventuele aanvullende en noodzakelijke externe verstrekkingen van de frauderisicoanalyse 2022 voornoemd.

Besluit Burgemeester en Wethouders d.d. 11 april 2023:

Conform.

Collegevoorstel

1. Aanleiding

Jaarlijks dient een actualisatie van de frauderisicoanalyse FRA plaats te vinden. Naast het feit dat we als organisatie ons bewust willen zijn van de risico's die we op dit gebied lopen is een andere aanleiding hiervoor dat de FRA een verplicht item is in de dossiervorming van de externe accountant is. Het onderkennen van risico's op fraudes (frauderisico's), het uitvoeren van daarop gerichte controlewerkzaamheden en actie ondernemen in het geval van een vermoeden van fraude, is een onlosmakelijk onderdeel van de accountantscontrole. De verwachting is dat de aandacht voor fraude in komende jaren alleen maar gaat toenemen. De FRA is opgesteld ten behoeve van de jaarrekeningcontrole 2022, gevalideerd bij en geactualiseerd door de organisatieonderdelen. Deze actualisatie is mede ter opvolging van een gedeelte van de adviezen vanuit de accountant, zoals het verstrekken aan de commissie Begroting en Verantwoording en meer duiding van het restrisico maar is tevens gebaseerd op een verdere interne doorontwikkeling. In de toekomst zal er afgewogen worden of het gewenst en als organisatie mogelijk is om de resterende adviezen mee te nemen in de verdere doorontwikkeling. De onderhavige actualisatie betreft zowel inhoudelijke aanvullingen/wijzigingen maar tevens een licht gewijzigde format.

2. Context

De FRA is niet alleen een antwoord op de verplichting vanuit de externe accountant, maar steunt inhoudelijk op een proces dat sinds een aantal jaren in gebruik is bij de gemeente Maastricht: kwetsbaarhedenanalyses. Hierbij worden vanuit concerncontrol, in samenwerking met de betreffende organisatieonderdelen, kwetsbaarhedenanalyses op bedrijfsvoeringsprocessen binnen organisatieonderdelen uitgevoerd. Deze kwetsbaarhedenanalyses zijn veel breder van opzet dan alleen het fraude-perspectief en omvatten kwetsbaarheden op allerlei gebieden: personeel, ICT-systemen, juridische-, financiële-, fiscale-, Arbo-technische risico's, integriteitsrisico's et cetera. Frauderisico's vormen een onderdeel van deze bredere benadering.

De kwetsbaarhedeninventarisaties vormen een onderdeel van de periodieke afstemming tussen de organisatieonderdelen en concerncontrol met betrekking tot gemeentebrede risicoanalyse als basis voor IC-werkzaamheden, verbetermogelijkheden en afstemmingen met de accountant.

Risicobeheersing is een continu en lerend proces. De specifieke FRA draagt bij aan die bewustwording en is er derhalve op gericht zodanige maatregelen te treffen dat het zogenoemde restrisico tot een aanvaardbaar niveau wordt teruggebracht.

Aan de managers bedrijfsvoering van de diverse organisatieonderdelen is gevraagd om de bestaande frauderisicoanalyse te valideren en waar nodig aan te vullen/wijzigen. De FRA 2022 zal

nog verder doorontwikkeld worden, zowel in vorm als inhoud, en uiteindelijk integraal onderdeel zijn van een gemeentebrede visie op risicomanagement. De verdere doorontwikkeling in de komende jaren zal vanzelfsprekend plaatsvinden in afstemming met de organisatieonderdelen en de accountant. Eén vervolgstap die hierin nog gezet moet worden is om het thema, naast de bestaande onderlinge afstemming, ook samen met concerncontrol te bespreken in de betreffende managementteams. Dit alles in het kader van leren en verbeteren. Het nut van de FRA reikt derhalve verder dan de accountantscontrole.

Definities

Fraude wordt in deze frauderisicoanalyse gedefinieerd als: “*Het bevoordelen van zichzelf of een ander middels opzettelijk wederrechtelijk handelen*”. Bepalend voor fraude zijn dus de elementen bevoordeling en opzettelijke strijdigheid met de wet- en of regelgeving. Binnen de FRA is ook het eventuele risico op misbruik en oneigenlijk gebruik aangegeven. Bij misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O) worden overheidsmiddelen aangewend voor doeleinden waarvoor deze niet zijn bestemd. Hierbij ligt de voornaamste focus op derden buiten de organisatie (extern), zoals burgers, klanten en leveranciers van de gemeente.

Leeswijzer bij frauderisicoanalyse

In de frauderisicoanalyse worden *frauderisico's* ingedeeld naar hoofdthema en vervolgens organisatieonderdeel/team. Van elk frauderisico wordt een *risicodefinitie* gegeven. Hetzelfde geldt voor een eventueel Misbruik & Oneigenlijk (M&O) risico. Vervolgens wordt een inschatting gegeven van de kans en de omvang (in financiële zin) van het frauderisico *zónder* de werking van de interne beheersmaatregelen. De laatste kolom omvat een inschatting van het restrisico ná de werking van de aanwezige interne beheersmaatregelen. Nieuw aan deze laatste kolom is vervolgens de opsplitsing om inzichtelijk te maken of hier het komende jaar prioriteit aan gegeven zal worden en op welke wijze. Het overzicht wordt dus van links naar rechts gelezen.

In de FRA worden *kleurcodes* (rood, oranje, geel) gehanteerd. Deze kunnen onbedoeld een eigen leven gaan leiden. Rood kan als ‘slecht’ gezien worden en geel beter dan oranje. Dit is uitdrukkelijk níét de bedoeling. Bij het managen van risico's gaat het ook om risicobereidheid; alle risico's tot nul proberen te reduceren is vaak enorm kostbaar (financieel) of stuit op andere grenzen (juridisch, technisch, moreel).

De kolom *beheersmaatregelen* is belangrijk in relatie tot de kleurcodes. De beheersmaatregelen leiden tot het terugbrengen van inherente risico's tot aanvaardbare restrisico's. Zo hoeft een 'oranje' restrisico geen probleem te zijn, als hiervoor bewust is gekozen (risicobereidheid) en de genomen beheersmaatregelen deze kleuring rechtvaardigen. De komende jaren vormt het toekennen van kleurcodes in relatie tot de gekozen beheersmaatregelen onderdeel van de doorontwikkeling van het product FRA. Dit in het kader van een continu leer- en verbeterproces met de organisatieonderdelen en accountant. Op dit moment is niet gekozen voor een directe koppeling tussen de kleurcodes en de materialiteit(sgrens) van de accountant. Echter, de inschatting vanuit concerncontrol is dat het risico op een overschrijding van de materialiteitsgrens door impact van een enkel frauderisico laag is.

3. Gewenste situatie

Deze frauderisicoanalyse, als ook de gemeentebrede kwetsbaarhedenanalyses, dragen bij aan het beter in control komen van de ambtelijke organisatie en specifiek het veranderdoel zoals door het Directieteam geformuleerd: "*We hebben een robuuste en informatiegestuurde bedrijfsvoering ter ondersteuning van onze gemeentelijke taken*".

Dit voorstel is gericht op het vaststellen van de frauderisicoanalyse 2022 en de werkwijze richting toekomstige actualisatie. De kwetsbaarhedeninventarisaties vormen hierbij een onderdeel van de periodieke afstemming tussen de organisatieonderdelen en concerncontrol met betrekking tot gemeentebrede risicoanalyse als basis voor IC-werkzaamheden, verbetermogelijkheden en afstemmingen met de accountant. Risicobeheersing is een continu en lerend proces. De specifieke frauderisicoanalyse draagt bij aan die bewustwording en is er derhalve op gericht zodanige maatregelen te treffen dat het zogenoemde restrisico tot een aanvaardbaar niveau wordt teruggebracht. De huidige werkwijze ter actualisatie zal op grote lijnen hetzelfde blijven. Een hierbij nog te nemen vervolgstap, richting deze toekomstige actualisaties, is om het onderwerp fraude periodiek in de MT's van de organisatieonderdelen te agenderen ter aanvulling op de reeds aanwezige afstemming tussen de organisatieonderdelen. Dit leidt tot een periodieke actualisatie van het overzicht frauderisicoanalyse. Op dit moment is er nog voor gekozen om de integrale frauderisicoanalyse in besluitvorming te brengen. In de toekomst kan er wellicht, ter beoordeling aan de concerncontroller, volstaan worden met een samenvatting van de belangrijkste restrisico's.

4. Effect op duurzaamheid en/of gezondheid

N.v.t.

5. Effect op de openbare ruimte

N.v.t.

6. Personeel en organisatie

N.v.t.

7. Informatiemanagement en automatisering (incl. Smart City)

N.v.t.

8. Financiën

N.v.t.

9. Aanbestedingen

N.v.t.

10. Participatie tot heden

N.v.t.

11. Voorstel

Het College wordt gevraagd het volgende te besluiten:

1. Vaststellen van de frauderisicoanalyse 2022;
2. Geheimhouding opleggen op bijlage 'V_Overzicht_FRA_2022_gemeentebreed_geheim' ingevolge artikel 87 Gemeentewet voor onbepaalde duur op basis van artikel 5.1, tweede lid, sub i Woo;
3. Geheim te houden frauderisicoanalyse voornoemd verstrekken aan de commissie Begroting en Verantwoording - ingevolge artikel 88, lid 2, Gemeentewet en de raad ingevolge artikel 88, lid 5 Gemeentewet.
4. De gemeentesecretaris opdracht te geven om de frauderisicoanalyse 2022 onder geheimhouding ter kennisname te doen komen aan de accountant;
5. De concerncontroller mandateren tot eventuele aanvullende en noodzakelijke externe verstrekkingen van de frauderisicoanalyse 2022 voornoemd.

12. Uitvoering, evaluatie en vervolg

N.v.t.